

te laten lachen, lachenden van den gemakkelijker tot re gezichten". Al aan dien goeden geworden, in de eenige levenswijs- minstens even al wat variatie verschil, of be- vel de omstanders of een grijnslach, meene" lach, een — ze schelen nog en spiegel heeft erkt. Zijn snaak- naar éenen kant, oening" en waren

er krijgt Kuiper ekening, die zeld- zitsels helreft, — an een vergader- levendig. 't Gaat program van de De lezer begrijpt vooravond van de or Chr. Nationaal yper, Beets en et (L.O.). Kuiper e staatsidee prin- Beets vond zulk chitte het gebruik het ongelooft, sa- r laat de heeren Tijn Uilenspiegel ropening steken. eniging voor Chr- zie, dat 'kin het kan, niet alleen mee door. Ook elders gemaakte edigheid veel ver- geval. Zoo zelfs verkleind weer-

ziet, draagt een beten we geheel iven zijn zuur!" itaalt, den Dolee- ssen geld en goed voor niet langer er het verlies de ch zoo heel veel en verren achter- troepje ontkeed ot. Een vaandel nsten het dichtst nspiegel legt elheid nog met de las getooid is! — gelingen in den kelijk „vrij" ont- de Abrahamieten"

en pier, hier, haer, isbaer; bringht, pack, ack!"

geeft Tijn elders eeren toch maar

zult gij gissen: ware koul! s heer, u missen, duf en flauw!"

van het opschrift er dat „groot be- vensch had. De sh Gods om wel- vreemding te be- treden der Am- e „paneelzagerij" 3) niet begrijpen, r de lucht. Neen, op een puur ver- rift (Wat moe- er het geestelijk d. Op de vraag- g eens de kerke- vallen",...? was geen zegen was; maar aan den t heil der kerk. „lach" voor zich- ot half jaar na een Kwik-en- Kerk zal wel in- leeren", en „ect Gereformeerden n altijd met het s lieffhebberijen".

Zouden we nu, 50 jaar later, op onze beurt ook niet eens mogen lachen en zeggen: „Wie het laatst lacht",... en wat daar verder volgt?

Dat het in de Ned. Geref. (Doleerende) Kerk „armoe troef" was, moest volgehouden en daaraan dan ook toegeschreven alle poging om de Kerken der Afscheiding en der Doleantie bijeen te brengen. Uilenspiegel zet daarom dan ook boven zijn plaat van 25 Aug. 1888: „De laatste toevlucht".

Tusschen Kuiper, aan het hoofd van een gezelschap, waaronder we ook Keuchenius en Lohman herkennen, en den Chr. Geref. predikant, die niet de deur opent, doch onder een opgeschoven raam zijn hoofd naar buiten steekt, ontwikkelt zich dan een gesprek, waarbij nog een leelijk addertje voor den dag komt:

Kuiper: Ik kom eens hooren, hoe de dierbare broeders er over denken. Wij wenschen zoo vurig met hen te vereenigen in innige liefde.

Afgescheiden Dominee: Wij hebben onze voorwaarden, en wenschen ons niet in de luren te laten leggen.

Kuiper: Voorwaarden?... och, noem ze, mijn broeder... en wij zullen ons aan alles onderwerpen, mits gij u maar onderwerpt aan mijn gezag.

Dat de bede „Opdat zij één zijn" drong, en het om geld noch suprematie van een persoon ging, bleek reeds in Augustus '86, toen nog slechts vijf Kerken met de Synodale Organisatie hadden gebroken en op een vergadering te Leeuwarden al gepleit werd voor samengaan van Doleerenden en Afgescheidenen. En het „Doleerend" Synodaal Convent te Rotterdam (zomer '87) benoemde terstond, om genoemde vereeniging te bevorderen, een Commissie, waarin ook Dr Kuiper zitting kreeg.

Inderdaad verliepen de onderhandelingen voor de „Ineenstelling" niet vlot. Er werden „voorwaarden" te berde gebracht. Dat had Tijn goed opgevangen. Het verschil van meening over de opleiding van dienaren des Woords bracht stagnatie en heeft een langen nasleep gehad. Wie het woord „Beding" hoort, herinnert zich wel een en ander. Ook het Reglement van 1869 was een beletsel. Maar het jaar '92 is dan toch gekomen en heeft zijn zegenrijke vruchten gedragen.

Zeker, bij de voorafgaande besprekingen zijn de Vrije Universiteit en de Theol. School ten nauwste betrokken geweest, maar vilain is Uilenspiegel's plaat van 26 Jan. 1889, waarbij hij Dr Kuiper tot een viertal Afgescheiden predikanten laat zeggen: „Moet dan mijn Vrije Universiteit op de flesch gaan?... Gij zijt onbarmhartige stijfkoppen, als gij niet zien wilt, dat het mij alleent om mijn Universiteit op de been te houden, te doen is!..."

Trouwens, in de oogen van Tijn was heel die Universiteit toch al grootelijks onzin. De propaganda voor de stichting van zulk een rareiteit hoorde dan ook niet in het fatsoenlijk leven thuis.

„Op de Wereldkermis" is de titel, dien Uilenspiegel 22 Mei 1880 boven zijn plaat zet: een „kijkspul", waarnaar Kuiper met groot geschreeuw het onnoozele volkje lokt:

„Hier moet je wezen, menschen, om wat echt-Gereformeerds te zien... Hier vindt je de zaligheid... Komaan, burgers en buitenlui, staat hier niet

voor de deur te aarzelen... komt binnen maar! Ik heb nog mooie staanplaatsen voor 25 gulden... wie meer betaalt, zit met de groote lui op den eersten rang en heel mede-oprichter... Allo, allo! Hier zie je de echt Gereformeerde Universiteit met 'n spiksplinternieuw geëngageerd gezelschap professoren... hier wordt de onvervalschte leer onderwezen... Geen duizend gulden betaal je, — en geen honderd ook niet... ik vraag maar 25 gulden per persoon... Allo, maak dat je er bij komt!"

Gereformeerde menschen een Universiteit stickten? 't Is dan ook om te gieren! Kappeyne van de Coppelio had het volk, dat voor een Christelijke Lagere School opkwam, toch al buiten „het denkend deel der natie" gesloten? In liberale kringen duidde men ons allang als „de nachtschool" aan? En dan nu een Gereformeerde Universiteit? Zelfs Dr Bronsveld (Stemmen voor Waarheid en Vrede, 1879) kon zich niet houden en schreef hoonlachend over zulk „een universiteit van hierbrouwers en koekbakkers". Maar dan behoefte het eigenlijk ook weer niet te verbazen, als Uilenspiegel 31 Juli '80 nog een stapje verder gaat met een spotprent over „De lijn onzer Stichting". Deze lijn is dan een hoog- en strakgespannen touw van het toen nog denkbeeldig gebouw der Vrije Universiteit naar een ander... gesticht, n.l. „Meerenberg", waar krankzinnigen verpleegd worden. Terwijl Kuiper de groote trom roert, staat al een stomverbaasd publiek te gapen naar een dominee, die, met zijn steek in den mond en balanceerend met uitgestrekte armen, als koorddanser over de lijn gaat in de richting van, ja, laat het nu maar zoo banaal en cru mogelijk gezegd worden, in de richting van het gekkenhuis! Het publiek is natuurlijk weer heel eenvoudig volkje met ouderwelse hoge hoeden en neepjesmutsen. (Maar, tusschen haakjes, heeft Dr Kuiper niet eens tot onze bemoediging en waarschuwing gezegd: „Blijft de kleine luyden, maar blijft, om het te kunnen zijn, steeds groot in uw God!")

Voor de opening der V. U. verzint hetzelfde blad een feestprogram, vermeldend o.m. „buitengewone evoluties op de strakgespannen lijn onzer stichting, met of zonder balanceerstok, uitgevoerd door het geheele gezelschap professoren", en „Professor Abraham in zijn buitengewone werkzaamheden in de hoogere dogmatische geloofsgymnastiek, zijnde nog nooit vóór hem door eenig Gereformerd theoloog vertoond". Als studenten worden vanzelfsprekend onnoozele bloedjes, sulletjes en knulletjes verwacht. In het Hospitium beland, mogen ze niet aan tafel verschijnen zonder „slabhetjes met bijbelteksten er op geborduurd". Als culinaire e.a. verrassingen verschijnen daar een schotel spekpannekoeken, een kist pruimedanten, eenige matjes vijgen, wat pijpen drop enz. Op den grooten dag van de officiële opening worden ze getrakteerd op: dikke boterhammen met appelstroop, beschuit met muisjes, anijsmelk met lange beschuitjes, en van den heer Hovy zelfs nog wat „dun bier". En als spelen worden voor hen georganiseerd: ganzeborden, zakloopen, stroophappen enzovoort.

Dat het heele zaakje van „nagemaakte professoren" en „het mager zoodje" studenten op niets uitloopen zal, waagt Uilenspiegel te profeteren per prent: Prof. Kuiper docerend voor slechts één student (J. H. Houtzagers) in al de collegebanken. Maar hoe heerlijk heeft God Kuipers „geloofsstuk" — de souvereiniteit Gods „op heel 'erf van ons menschelek leven" — genadig bekroond en is alle spot beschaamd. De goede vruchten op kerkelijk, politiek en maatschappelijk terrein zijn ontelbaar vele! En heden ten dage staat daar nog de Gereformeerde Vrije Universiteit met 23 hoogleeraren in actieven dienst en enkele honderden studenten!

In de dagen der Doleantie durft Uilenspiegel de bewering aan, dat dit conflict onzerzijds is uitgelokt terwille van de Theol. studenten der V. U., die anders geen pastorie konden betrekken, een praatje dat in en door „Synodale" kringen jarenlang hardnekkig verbreid is. Ja, om de gelden in de Nieuwe Kerk heette zelfs de „paneelzagerij" beraamd. Kwik (Uil., 31 Juli 1886) lanceerde deze beschuldiging aldus: „Ik zeg maar, als men een Vrije Universiteit heeft, die zoo'n beetje op zwart zaad zit, en men weet dat de kerk aardig wat in de brandkast heeft, dan is het een moeilijk ding om van de kast af te blijven!"

De „armoe" der V. U. heeft in de wereld altijd opgeld gedaan. Kijk er de plaat van de Ware Jacob (18 Maart 1905) maar eens op aan.

„Valk" teekent daar een trouwpartij: zoo-iets als van „den ouden bok en het groene blaadje". Een rijm eronder luidt:

„Bram en Trien gaan trouwen;
ze noemen 't „huwelijk" fijn.
Maar booze tongen zeggen
dat het hóóg tijd moet zijn."

Laat ik curiositeitshalve hier nog melding er van maken, dat het blad, waaraan prent en rijm ontleend zijn, bij zijn verschijning in het eerste nummer als zijn programma o.m. publiceerde:

„... de Waarheid zoeken overal en Haar dienen met goeden smaak en wat humor;

... partijloos, rechtvaardig en eerlijk wezen, oprecht criticus van wat critiek verdient in politiek, kunst en maatschappelijk leven;

... de satyre verheffen boven de twee borrels van Schaepman, de zaag van Kuiper en het meneerschap van Troelstra..."

Wilde u nu een opmerking over de Ware Jacob maken, lezer? Och, „wat is waarheid?" en immers „over smaak valt niet te twisten!" Zoo nietwaar, is en blijft dit spotblad toch een blad van „standing!"

De teedere, 25-jarige V. U.-bruid, aan lager wal geraakt, kan nog bijtijds uit de impasse zich redden door een huwelijk met den bijna 70-jarigen Kuiper, echter een man met goedgespekte heurs. Immers thans trad in werking Kuipers Hooger-Onderwijswet, waarbij voor de eerstvolgende 25 jaren onder de noodige voorwaarden van uitbreiding aan de Vrije Universiteit een wel bescheiden jaarlijksch Rijkssubsidie van... f4.000 werd toegekend. Maakt in totaal één ton! Voor dit „zware" offer moest zelfs nog een Eerste-Kamerontbinding plaats hebben. Men had namelijk gemeend, dat een Universiteit wel van den wind kan leven. Een Bijzondere Universiteit dan! De Openbare Universiteiten sleepen jaarlijks miljoenen in de wacht. Daartegenover beteekenen die 4 millo slechts een „jodenfooi".

't Is tot heden gelukkig niet noodig geweest door Staatskrukken voor een smadelijken val bewaard te blijven. Steeds is het de eere onzer Vrije Universiteit geweest, dat ze, uit het volk geboren, ook door het volk onderhouden werd. Treffend mag genoemd, dat óók voor haar uitbreiding juist in 1905, buiten de gewone contributies en collecten, de Vrije Universiteit door de Locale Comité's van Rotterdam en Amsterdam als feestgave een tonne gouds werd aangeboden! En zulk een extra-offer is niet het eenige geweest!

De eerste mij bekende (in engeren zin genomen) politieke prent van Dr Kuiper is die van Uilenspiegel, 15 Maart 1873. Voor de deur van zijn werkplaats is hij met volle ambitie aan het kuipersbedrijf. Het vat zelf — dat het sluiten moet

als 'n bus, zegt de spreuk boven de prent, — wijst zijn bestemming aan. Kuiper, organisator in het kwadraat en expert in stembus-journalistiek, is in volle actie voor de verkiezingen: van de Christelijk-Historischen (offewel Anti-Revolutionairen) mag geen stem verloren gaan. Het onderschrift